

ÕPPIMISE JA ÕPETAMISE ROLL
ON MUUTUNUD, SEEKA ON
MUUTUNUD KA ÕPETAJA ROLL.

ÕPPEVORMID ON
MUUTUNUD.

NÄDAL
ÜLDÕPE

PÄEV
PROJEKTÕPE

90
MIN

70
MIN

45
MIN

"MUUTUV KOOLIRUUM", KATRIN KOOV

2013 õpetajate töö-ja palgakorraldus muudatused

ENNE

- VV kehtestab 4 alammäära
- Atesteerimisest sõltub palk+ valitsuse kehtestatud lisatasu klassijuhatajale
- Üldtööaeg 35 h nädalas. Max tundide maht. Töölepingus kontakttunnid (põhipalk)+ teised õpetaja ülesanded (lisatasu)
- Õpilase, kooli ja klassipõhine RE rahastusmudel pidajale toetusena

2013

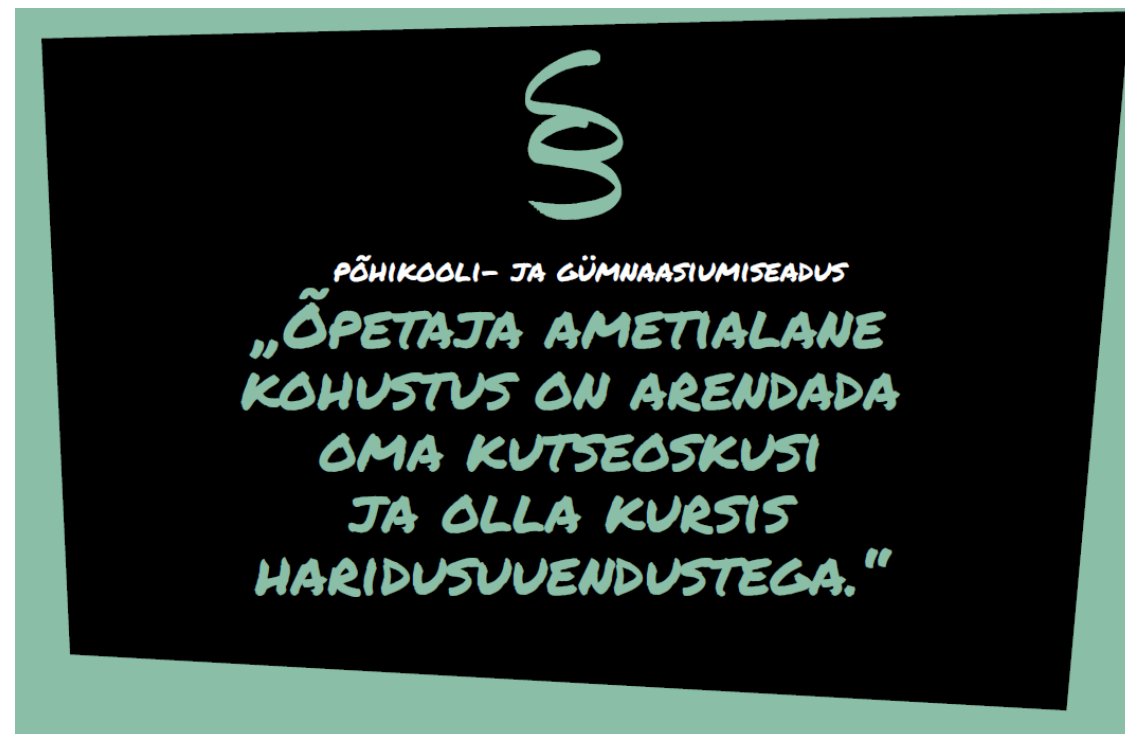
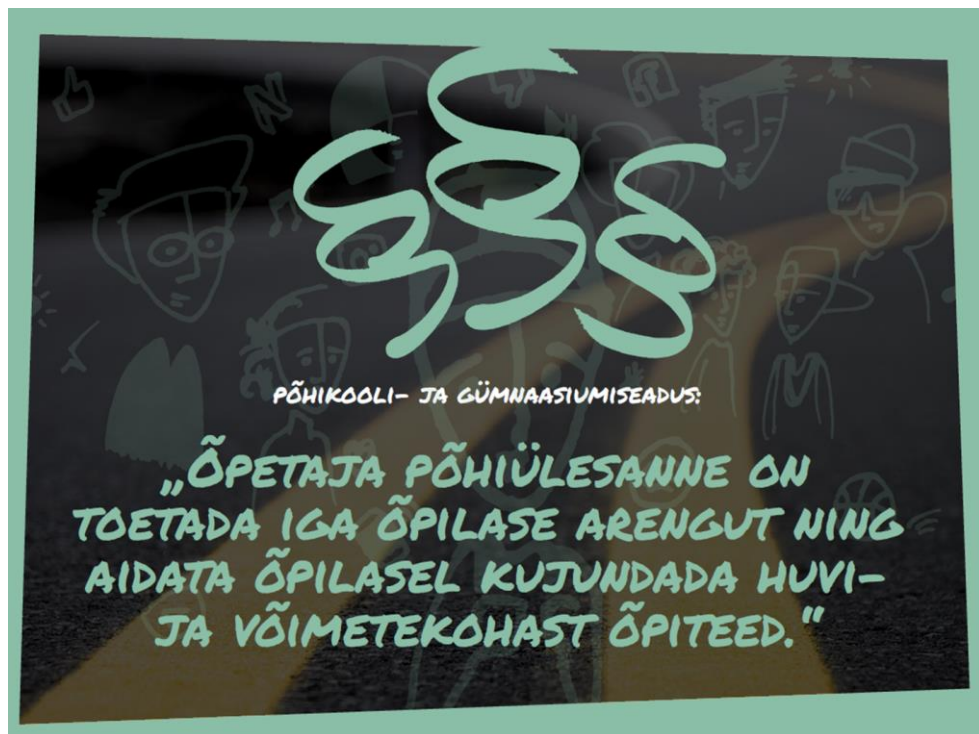
- VV kehtestab 1 alammäära
- Atesteerimist ei ole. Õpetaja kutsestandard (4). Palga diferentseerimine KOVi ja kooli tasandil
- Üldtööaeg 35 h nädalas. Kõik tööülesanded määratletakse töölepingus ja põhipalgas.
- KOVi ja õpilasepõhine RE rahastusmudel pidajale toetusena

Mis oli muudatuste fookuses?

- Koolipidaja ja kooli vastutus ja autonoomsus. Õpetaja palga diferentseerimine koolis (n lähtuvalt õpetaja kompetentsidest, tulemuslikkusest jne)
- Õpetajaameti väärtustamine. Palgakasv on prioriteet. Õpetaja keskmise palga avalikkus ja RE toetuse sihtotstarve
- Õpetaja töö on tervik, üldtööajast lähtuvas töölepingus peaks olema sätestatud kõik õpetaja tööülesanded. Klassijuhataja jm õpetaja töö ülesanded ei ole lisatöö.

Õpetaja vaatest

- Töötasu kindlus, põhipalk ja kõik tööülesanded väärtustatud, et muutunud õpikäsitust ellu rakendada
- Põhipalga saamiseks ei pea „võitlema“ kontakttundide arvu eest
- Võimalus areneda ja ka ise oma arengut ise suunata

Väljakutse: õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamine, mis toetab muutunud õpikäsitluse ellurakendamist

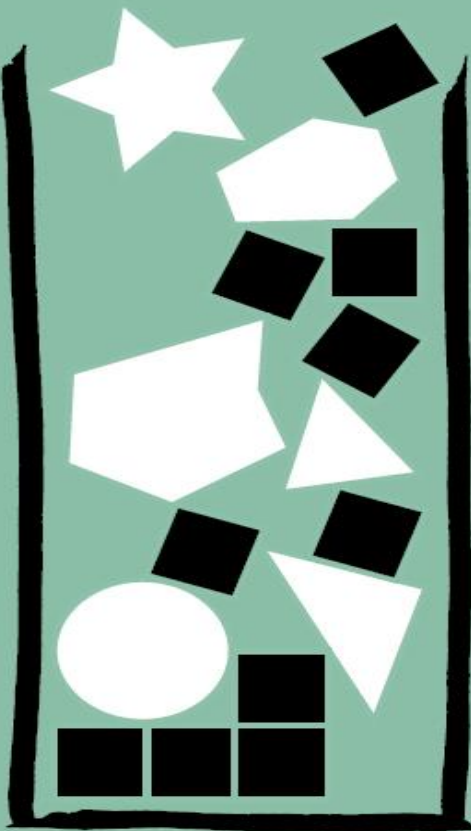
PÕHIKOOLI- JA GÜMNAASIUMISEADUS

„ÕPETAJA TÖÖAJA ARVESTAMISE
JA TÖÖTASUSTAMISE ALUSEKS
ON AMETIKOHT. ÕPETAJA TÖÖAEG JAGUNE
VAHETU ÕPPEKASVATUSTÖÖ JA TEISTE,
TÖÖLEPINGUST, AMETIJUHENDIST JA
TÖÖKORRALDUSE REEGLITEST TULENEVATE
VÕI TÖÖANDJA ANTUD ÜLESANNETE VAHEL.”

35 tundi

Väljakutse: õpetajate töölepingute kaasajastamine

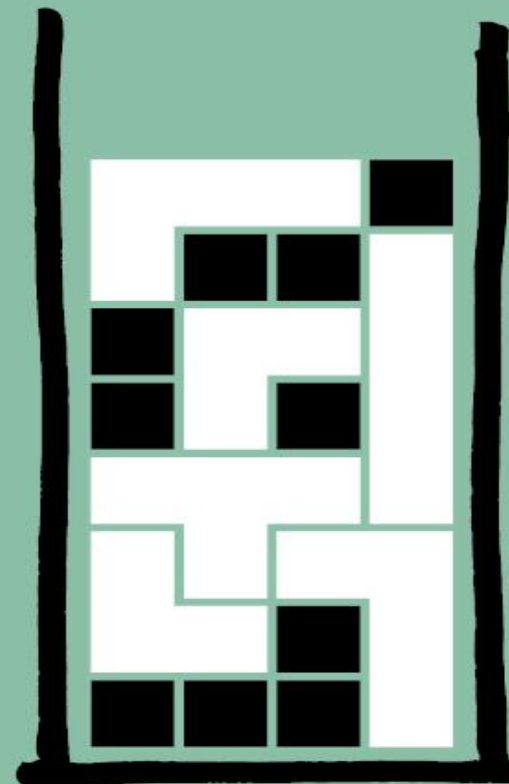
TUNNITASU JA
LISATASUD.

KOGU TÖÖAEGA HÕLMAV
TERVIKLIK TASUARVESTUS

KUI ÕPETAJA KÕIK
TÖÖÜLESANDED ON
AMETIJUHENDIS, SIIS KAOB
VAJADUS PIDEVALT ARUTLEDA
JA ADMINISTREERIDA
LISAÜLESANNETE JA TASUDE
TEEMAL.

JA NII ON VÕIMALIK
ARENDADA KA OMA
KUTSEOSKUISI PARIMAL VIISIL.

RIIGI VASTUTUS

RIIGIKOGU:

- otsustab seadustes osapoolte vastutuse, mis on seotud finantseerimise, koolide pidamise ja õpetajate töö- ja palgakorraldusega (Haridusseadus, Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, Riigieelarve seadus, Kollektiivlepingu seadus).

VABARIIGI VALITSUS:

- võtab vastu määrused, mis seotud õpetaja töö- ja palgakorraldusega (õpetaja töötasu alammäär, haridustöötajate tööaeg, riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord),
- jagab korraldusega kooli pidajatele riigieelarvelise õpetajate tööjõukulude toetuse.

HARIDUS-JA TEADUSMINISTEERIUM:

- Valmistab ette õpetajate jt haridustöötajate töö- ja palgakorralduse alaseid õigusakte Vabariigi Valitsusele ja Riigikogule
- lepib kokku tööandja esindajana õpetaja töötasu alammääras ja selle kasv
- teeb omavalitsuste lõikes õpetaja keskmise palga ja õpetaja palgatoetuse kasutamise seiret,
- korraldab riikliku järelevalvet ja vastab õpetajate ja pidajate küsimustele
- toetab koolipidajate ja koolijuhtide võimekuse kasvu, on riigikoolide pidaja.

KOOLI PIDAJA VASTUTUS

KOHALIKU OMAVALITSUSE VOLIKOGU:

- otsustab arengukavas koolivõrgu, koolide eelarve sh õpetajate palgaraha koondsummad ja riigieelarvelise toetuse jaotuse, koolide töötajate palgakorralduse üldised/kontseptuaalsed põhimõtted (volikogu määrus).

VALLA/LINNAVALITSUS:

- valmistab ette töö- ja palgakorralduse alased õigusaktid, mille kinnitab linna/vallavolikogu
- otsustab koolide finantseerimise alused sh õpetajate arvestuslikud ametikohad, töö tasustamise alused palga väljamaksmiseks (valitsuse korraldus)
- kooskõlastab koolide palgakorralduse põhimõtted.

KOHALIKE OMAVALITSUSTE VOLITATUD ESINDAJAD:

- lepivad kokku õpetajate töötasu alammääras, õpetaja töötasu kasv jm.

KOOLI(JUHI) VASTUTUS

DIREKTOR:

- planeerib ja kasutab kooli eelarvet vastavalt koolipidaja sätestatud korrale
- otsustab õpetajate tegelike ametikohtade arvu
- kehtestab kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades need enne kehtestamist arvamuse andmiseks õpetajatele ja hoolekogule ning kooskõlastamiseks kooli pidajale
- tutvustab õpetajatele töö- ja palgakorralduse põhimõtteid ja kaasab õpetajad süsteemi väljatöötamisse
- peab õpetajatega arenguveestluseid ja sõlmib töölepingud

HOOLEKOGU:

- annab arvamuse kooli palgakorralduse põhimõtete kohta.

ÕPETAJA VASTUTUS

ÕPETAJA:

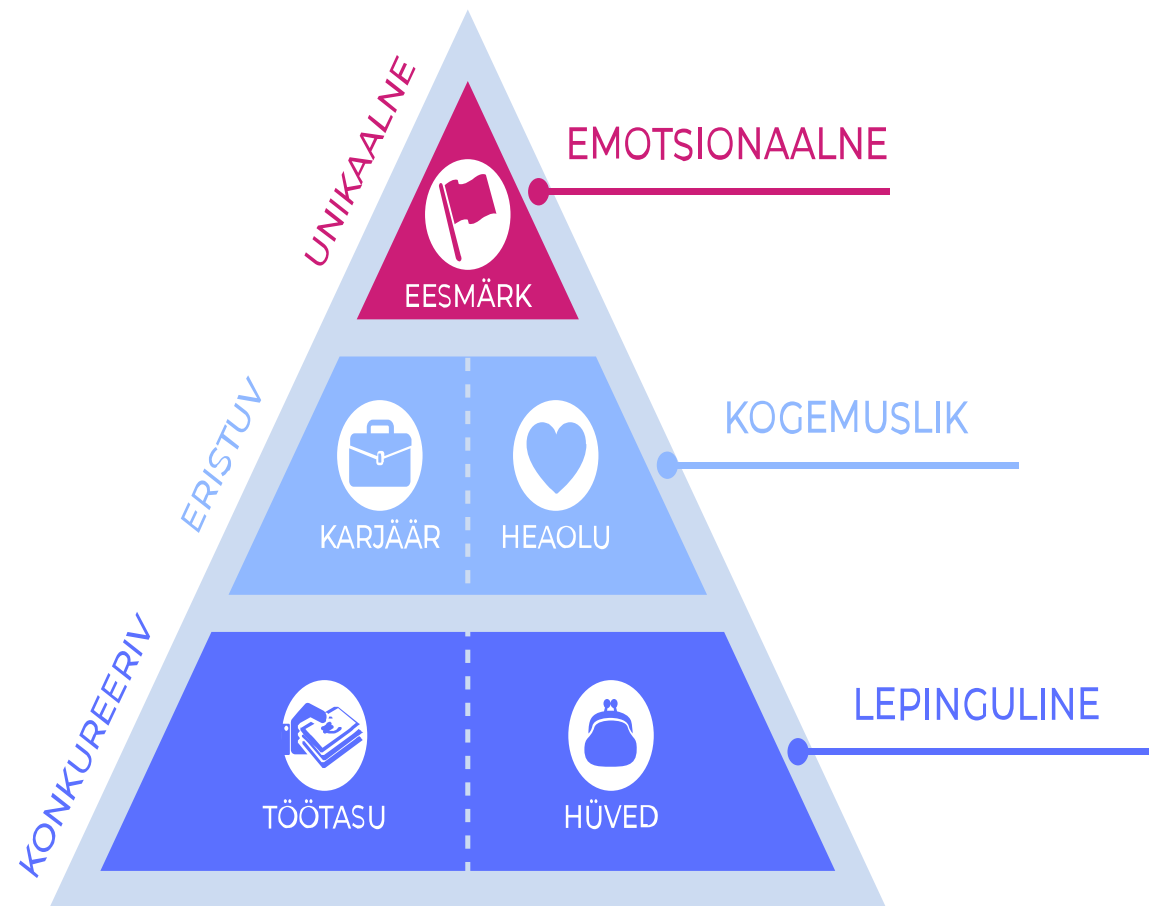
- saab koolijuhilt ülevaate kooli töö- ja palgakorralduse kohta
- räägib koolijuhiga läbi oma töölepingu tingimused (palk, ametikoha suurus, tööaeg, töösisu, mis on kirjeldatud ametijuhendis ja töökorraldusreeglites)
- kavandatavad lepingu muudatused.

ÕPETAJATE ESINDUSÜHING:

- nõustab õpetajaid töö- ja palgakorralduse alastes küsimustes
- lepib kooli/KOV-i /riigi tasandil tööandjaga kokku töö- ja palgakorralduse põhimõtetes (õpetaja töötasu alused, töötasu kasv, töökorraldus jne)
- sätetades need võimalusel kollektiivlepingus.

Töötaja väärtuspakkumise komponendid

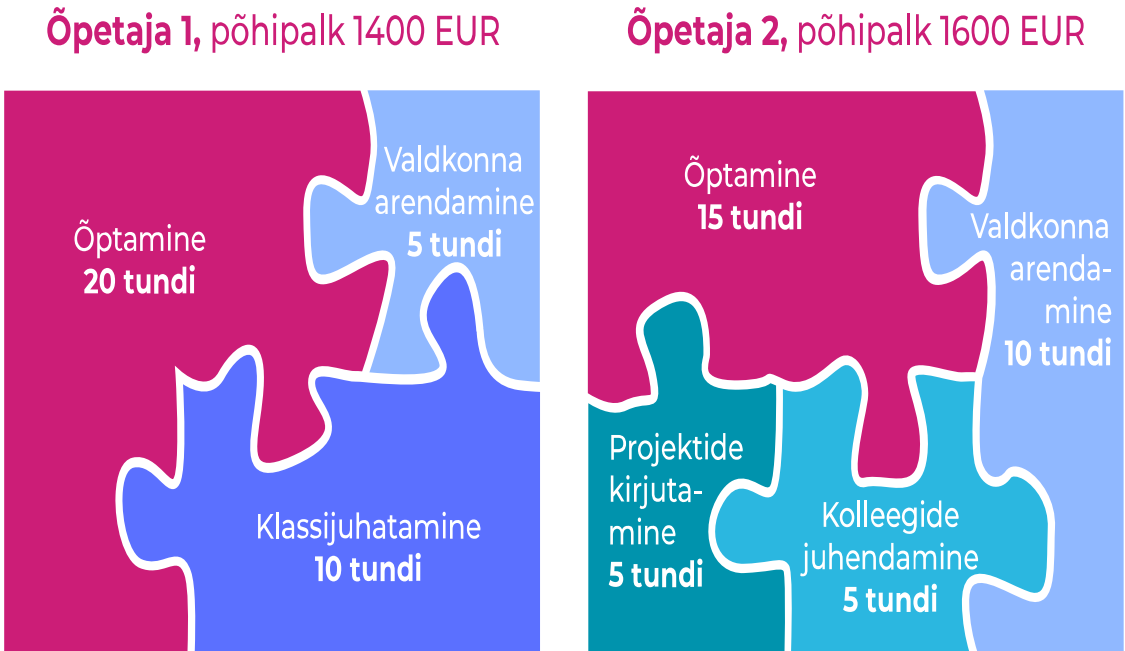
- töötasu (põhipalk, muutuvpalk...);
- hüved;
- organisatsioon ja keskkond (organisatsiooni- ja juhtimiskultuur, üritused, töövahendid);
- töö ja eraelu tasakaal (lisapuhkus, paindlik töökorraldus);
- arengu- ja karjäärivõimalused (koolitused, lähetused, lisaülesanded, karjäärivõimalused)

Joonis . Töötaja terviklik väärtuspakkumine, Mercer/Fontes

Erinev põhipalk, erinevad ülesanded

Tavaliselt on erineva põhipalga aluseks erinevused õpetaja kompetentsides, tööülesannetes ja vastutuses ning ülesannete täitmise püsivas tulemuslikkuses. Eristamise aluseks olevad kriteeriumid tuleb sõnastada ja kokku leppida. Selleks, et paremini selgitada põhipalga kujunemist ning anda õpetajatele arusaam, milliseks nende põhipalga tase võib perspektiivis kasvada, kui kokkulepitud kriteeriumid on täidetud, võib koolis kehtestada õpetaja ametikoha palgavahemiku. Palgavahemiku alamtasemeks täistööajaga töötajale on riiklikult kehtestatud alammäär, ülemmäär sõltub kooli pidaja poolt koolidele eraldatavatest õpetajate tööjõukulude katmise vahenditest ning lisaks ka sellest, kas koolivõrk on optimaalne ja kas õpetaja töötasu on KOVi prioriteet või mitte.

Joonis. Erinev põhipalk, erinevad ülesanded (näitlik)

Palgavahemik		
Palgavahemikus asukoha määramise võimalused ja kriteeriumid		
Alustav õpetaja, omandab oskuseid ja kogemusi õpetaja ametikohal töötamise käigus.	Kogenud, kompetentne õpetaja areneb ametikohal.	Valdkonna ekspert, panustab kooli ja kogukonna arendamisse.

PÕHIPALGA KUJUNDAMISE VÕIMALUSED

Soovituslik ja kaasaegse õpikäsitusega kooskõlas on kokku leppimine **põhipalgas**, mis **sisaldab** nii **kontakttundide andmist kui teisi õpetajatöö ülesandeid**.

Ühesugune põhipalk, erinevad ülesanded.

- Kõigi õpetajate põhipalk võib olla ühesugune, kuid sellega tasustatakse erinevate ülesannete täitmist.
- Milliste konkreetsete tegevustega õpetaja tööaeg sisustatakse, on kooli juhtkonna planeerida ja õpetajaga individuaalselt läbi rääkida.

Õpetaja 1, põhipalk 1540 EUR

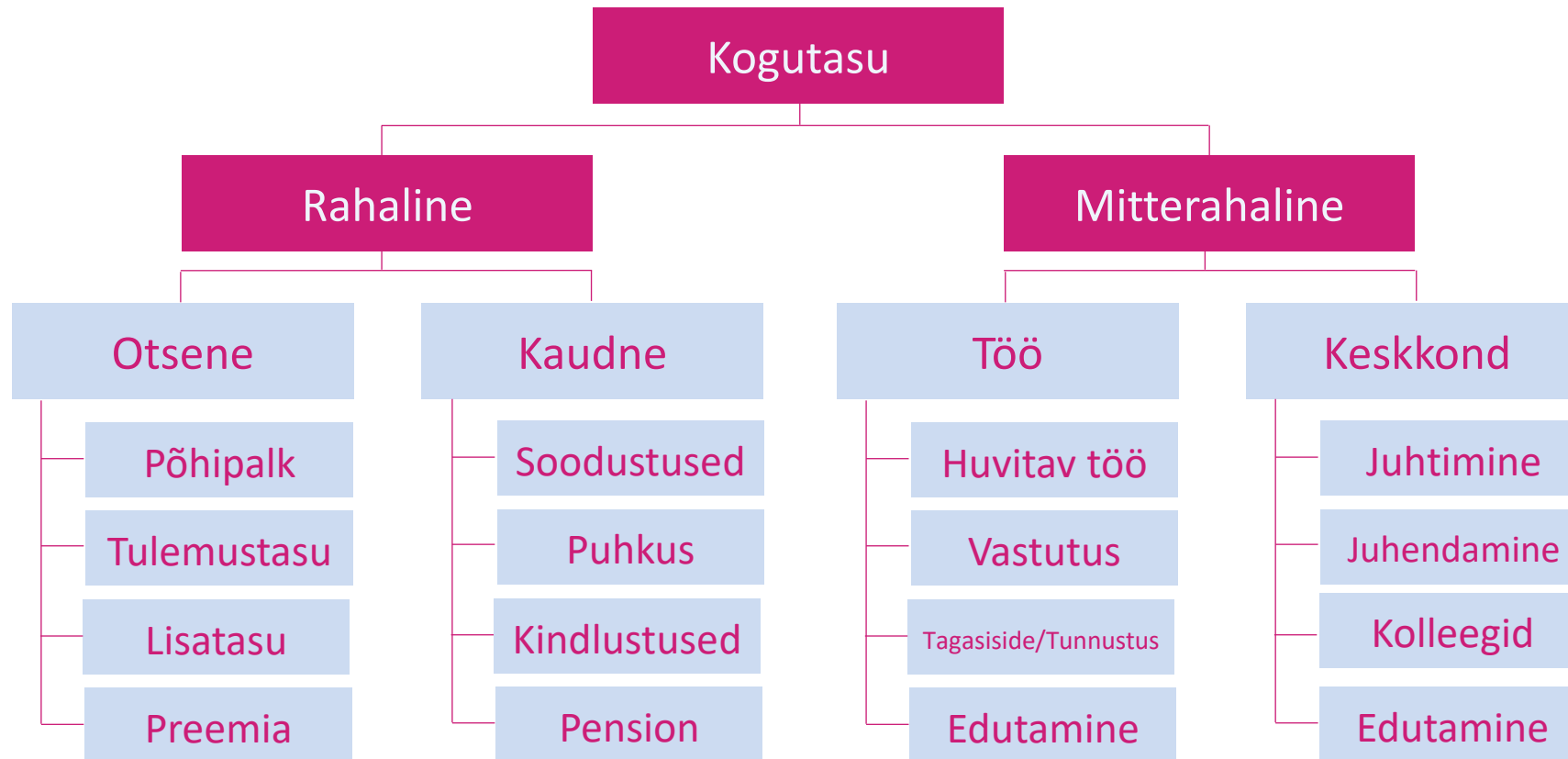
Õpetaja 2, põhipalk 1540 EUR

Joonis. Ühesugune põhipalk, erinevad ülesanded (näitlik)

KOGUTASU EHK TÖÖTAJA VÄÄRTUSPAKKUMINE

Töötaja ei saa oma töö eest ainult palka. Tänapäeval mõistetakse tasu all **kogutasu ehk töötaja väärtuspakkumist, st nii rahalisi kui ka mitterahalisi hüvesid**, mida töötaja saab oma aja, oskuste, teadmiste, pingutuse ja tulemuste eest.

Joonis: Fontes

KOV

Üksikisiku tulumaks 11,93%

Tasandusfond

Toetusfond

Lepingud

KOHUSTUS PK ÕPPEKOHT TAGADA

RIIGILT TOETUS

KOVIDE VAHEL ARVELDUS

KOV KATAB KULU

ÕPILASE JAOKS ÕPPEMAKSUTA

RIIK

R

KOV ja eraga samad õpilasepõhised
määrad

KOHUSTUS LUUA IGAS
MAAKONNAS VÄHEMALT 1
RIIGIGÜMNAASIUM

RIIK KATAB KULUD
KOViga EI ARVELDATA
ÕPILASE JAOKS ÕPPEMAKSUTA

ERA

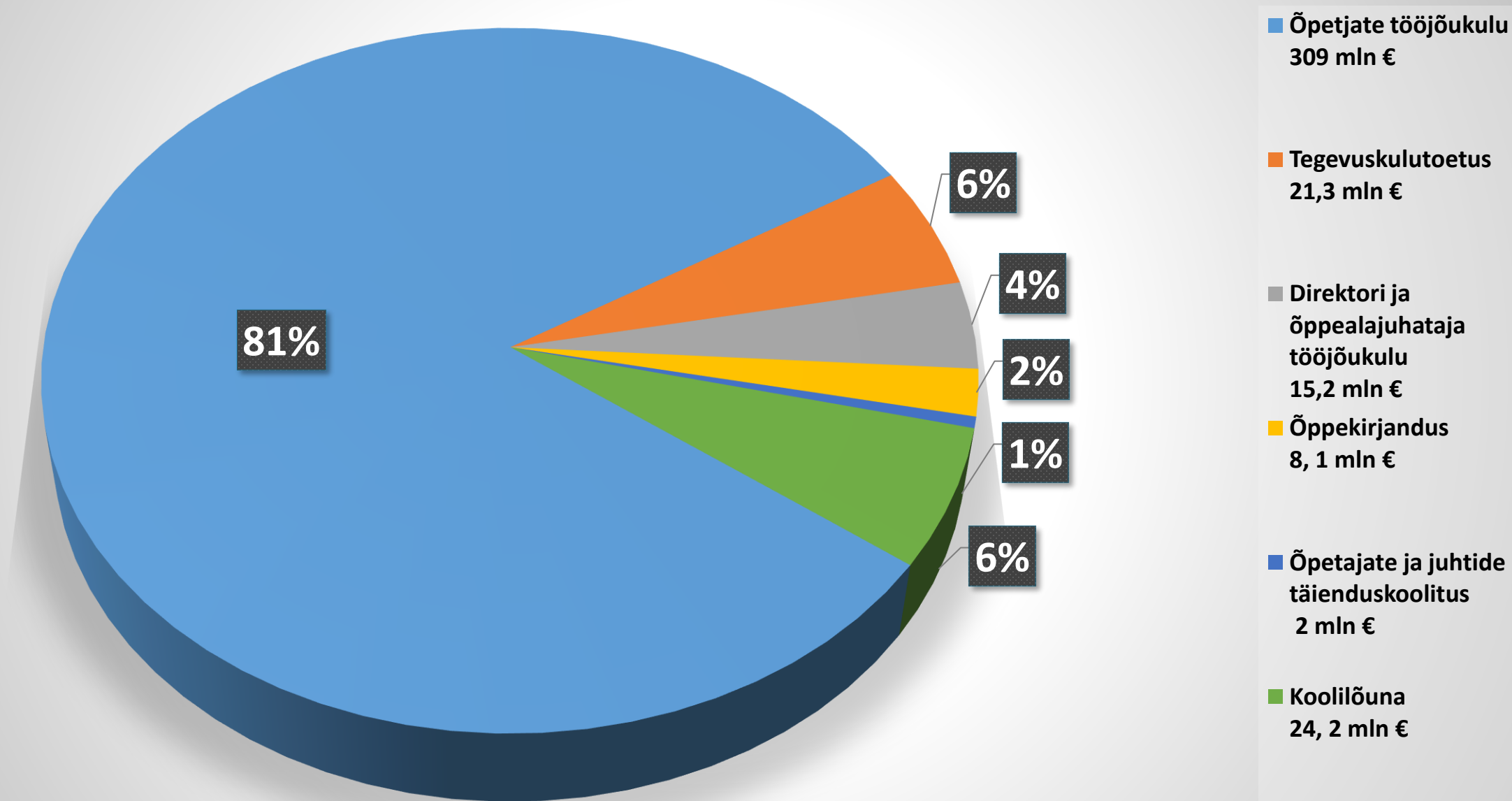
KOV ja riigiga samad
õpilasepõhised määrad
Riigilt tegevuskulude toetus
Lepingud

VÕIMALUS KOOLI PIDADA

ERAKOOLI PIDAJA KATAB KULUD
ÕPILASELE ÕPPEMAKS
KOVil VÕIMALUS TOETADA

Põhialus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021012>

KOV üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus 2022.aastaks 380,7 mln €

Õpilasepõhised toetuse baasmäärad 2022

- õpetajate tööjõukuludeks* (**1 769 €**)
- direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks (**92€**);
- õpetajate, direktorite, õppealajuhatajate täiendusõppeks (**12€**);
- õppevahenditeks (**57€**);
- põhi- ja gümnaasiumiharidust omandavate õpilaste koolilõunaks (**175€**);
- Tegevuskulutoetus tõhustatud ja eritoe õpilastele
(**tõhustatud tugi 1 152€/eritugi 4 608 €**).

**Õpetaja tööjõukulu toetus = õpilaste arv x õpetaja tööjõukulu määr õpilase kohta x koefitsient*

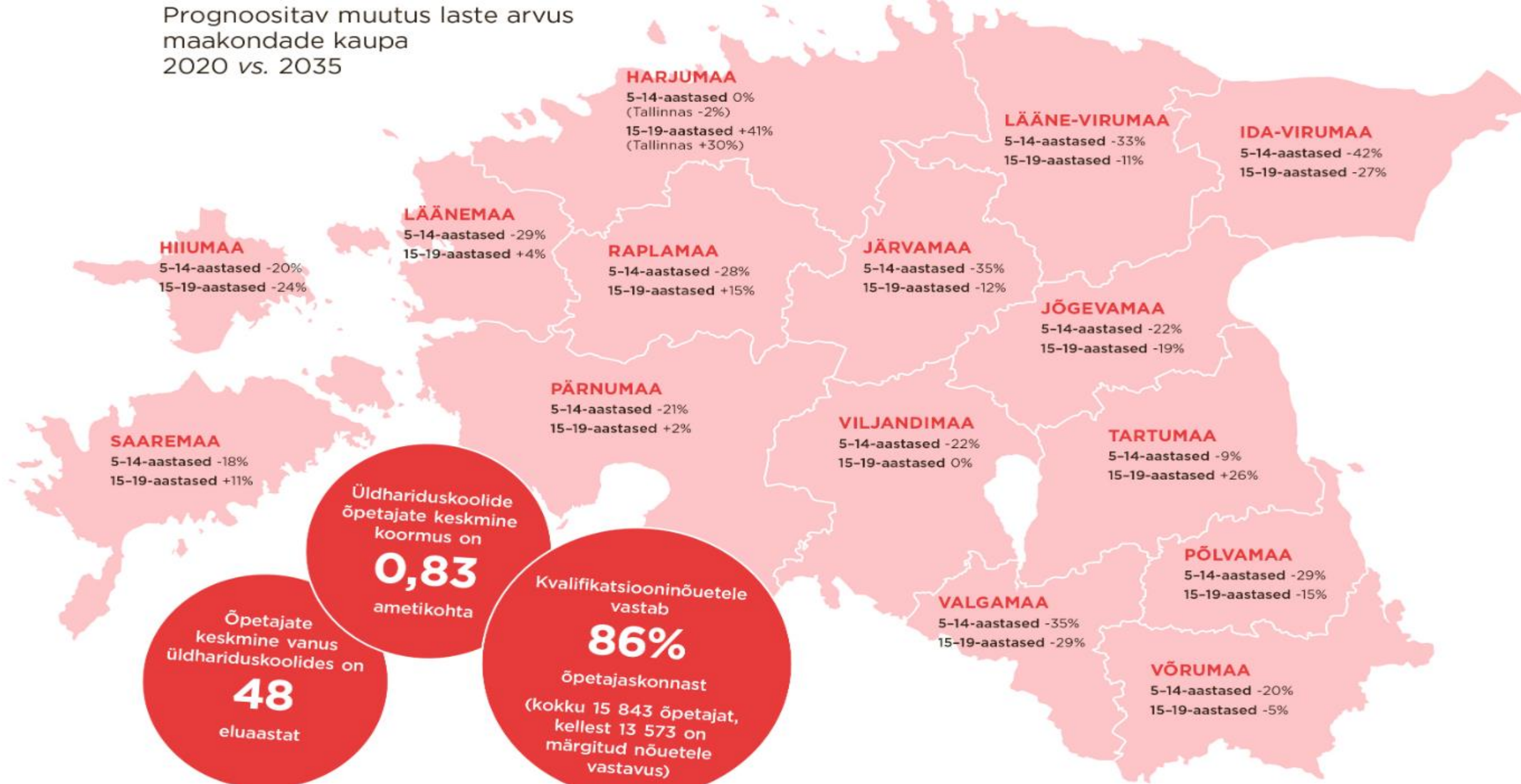
- *Õpetaja tööaja arvestamise ja töötasustamise aluseks on ametikoht. Õpetaja tööaeg jaguneb vahetu õppekasvatustöö ja teiste, töölepingust, ametijuhendist ja töökorralduse reeglitest tulenevate või tööandja antud ülesannete vahel/PGS*

ÕPILASEPÕHINE ÕPETAJA TÖÖJÕUKULU MÄÄRA ARVESTUS RIIGIEELARVEST 2022	
Õpetaja kuine töötasu alammäär (1412€ +17,1%)	1653
Õpetaja aastane tööjõukulu	26 541/15
Õpetaja tööjõukulu määr õpilase kohta	1769

ÜLDHARIDUS	2 012	2 013	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2021*
Üldhariduskoolide õpetajate keskmine brutopalk (eurot)	814	931	1025	1136	1210	1292	1481	1582	1624	1590
Eesti keskmine brutopalk (Statistikaamet) (eurot)	887	949	1005	1065	1146	1221	1310	1407	1448	1553
Üldhariduskoolide õpetajate keskmise palga suhe riigi keskmisesse (%)	92	98	102	107	106	106	113	112	112	102
Õpetaja töötasu alammäär (eurot)	644	715	800	900	958	1050	1150	1250	1315	1315

**üldhariduskooli õpetaja keskmine brutopalk seisuga 2021 III kvartal; Eesti keskmine brutopalk seisuga III kv 2021*

Proгноositav muutus laste arvus
maakondade kaupa
2020 vs. 2035

Riigikontrolli aruanne Riigikogule „Esmatähtsate avalike teenuste tulevik“-

https://www.riigikontroll.ee/Portals/0/Upload/RVKS2020/RVKS_06.11.2020_TRYKKI_LOPP.pdf

KOV koolivõrgu korrastamise mõju õpetajate töötasule

KOV x	Olemasolev koolivõrk(RE toetus PK koefitsiendiga 1,77)				Koolivõrk peale muudatusi		
2019/20	Õpilaste arv	Õpetajate arv	Õpetajate ametikohtade arv	Keskmine palk (RE toetus)	Tulevik 2022	Õpetajate ametikohade arv	Keskmine palk (RE toetus)
Kool 1 (1.-9.)	45	11	7,59	1 383 €	Üks kool 1.-9., õppekohad 1.-4, KOVis koondub 5.-9.	2	2 023 €
Kool 2 (1.-9.)	41	12	8,04			2	
Kool 3 (1.-9.)	41	10	6,34			2	
Kool 4 (1.-12.)	171	29	19,40			24	
Kool 5 (1.-6.)	20	6	3,05			2	
Kool 6 (1.-6.)	23	5	3,28			2	
Kool 7 (1.-9.)	51	16	9,05			2	
TOTAL			56,75			36	46%

KOKKUVÕTTEKS OLULISED LÄHTEKOHAD

- Õpetajate töö- ja palgakorralduse süsteemis on toimunud Eesti taasiseseisvumise järgselt mitmeid muudatusi, sh on viimasel aastakümnel **suurendatud koolipidajate otsustusvabadust, et kujundada** koostöös koolijuhtide ja õpetajate esindajatega oma koolides **õpetajaid väärtustav töö- ja palgakorraldus**.
- Õpetajate **tööjõukulude toetust** antakse KOV ja erakooli **pidajale**, mitte konkreetsele koolile.
- **Kooli pidaja kujundab koolivõrgu ja katab kõik koolide eelarvega seotud kulud** sh tegelike õpetajate ametikohtade kulu.
- Analüüsides koolide/õppekohtade arvu ja õpetajate ametikohtade vajadust täna ja tulevikus **on võimalik muudatustega koolivõrgus saavutada oluline mõju õpetajate töötasukasvule**.
- Üheski riigi õigusaktis **ei ole määratletud õpetajate kontakttundide määra, normkoormust** jne.
- Õpetaja töötasu kujundamisel **lähtutakse üldisest tööajast – 35 tundi nädalas. Üldise tööaja sees** on mh tundideks ettevalmistamine, tundide läbiviimine, tööde kontrollimine jm erinevad tegevused (vt **kutsestandardi tegevused**), mis iga konkreetse õpetaja puhul sõltuvad kooli vajadustest ja õpetaja valmisolekust ja kompetentsidest jmt.
- Milliste tegevustega tööaeg sisustatakse on kooli juhi/juhtkonna planeerida ja läbi rääkida.
- **Eesmärk on maksta õpetajale konkurentsivõimelist töötasu**, vähemalt riigi arvestuslikku õpetaja keskmist palka.

KUI VÕIMEKAS KOOLIPIDAJA JA
KOOLIJUHHT ON ÕPETAJAID KAASATES
TÖÖTANUD VÄLJA KOGU ÕPETAJA
ÜLDTÖÖAEGA HÕLMAVA TERVIKLIKU
TASUARVESTUSE, SIIS MÕJUTAB SEE
POSITIIVSELT KA KOOLIKULTUURI,
TOETAB ÕPETAJATE TEADLIKKUSE KASVU
OMA TÖÖTASU KUJUNEMISE ALUSTEST,
ÕPETAJATE ÕIGUSTEST JA KOHUSTUSTEST
JA OOTUSTEST NENDE TÖÖLE.

KUIDAS ÕPETAJATE ÜHENDUSTE KOOSTÖÖKODA SAAB KAASA AIDATA ÕPETAJA TÖÖ-JA PALGAKORRALDUSE KAASAJASTAMISELE KOOLIDES?

Loe ja mõtesta koostöös õpetajate, koolijuhtide, koolipidajaga
õpetaja töö- ja palgakorralduse kaasajastamise käsiraamatut ja lisamaterjale
https://www.elvl.ee/documents/21189341/25125942/JUHENDMATERJAL_UUS.pdf/a57bd9be-d80a-416a-a120-4546b8a25385

Täiendav info:

Heidi Uustalu, Annike Soodla, Indrek Kilk (õpetajate järelkasv, tööõigus)

Piret Sapp, Salle Andresson, Hille Ilves- finantseerimine, koostöö koolipidajatega